

Dues cobertes del setmanari. La de la dreta correspon a un número dedicat a la Fira de Juliol del 1931.

NOTES DE CAMBRA

Allò desconegut

Manuel Baixauli

En un passatge de 2666, de Roberto Bolaño, un professor de literatura reflexiona, decebut, sobre el prestigi creixent de la novel·la breu, redona (hi esmenta *Bartleby*, l'*escrivent*, de Melville, o *La metamorfosi*, de Kafka), en detriment de la més extensa, ambiciosa i atrevida (*Moby Dick*, *El procés*). “Ni els il·lustrats”, diu, “gosen fer obres grans, imperfectes, torrencials, les que obrin camí cap allò que és desconegut. Escullen els exercicis perfectes dels grans mestres. O dit d’una altra manera: volen veure els mestres en sessions d’esgrima d’entrenament, però no volen saber res dels combats de veritat, on els mestres lluiten contra allò que ens atemoreix a tots, allò que acoquina, i on hi ha sang i ferides mortals i fetidesa”. El fragment incita a fer tertúlia. També demostra que les idees d’un autor solen ser esclaves de les seues qualitats i les seues limitacions. Bolaño, que és un talent digressiu, gens sintètic, d’una prosa desbocada, sensual, plena de ramificacions que acaben en interrogants no resolts, prefereix les obres d’ambició desmesurada —com el seu 2666—, i per tant imperfectes, a l’obra redona. En canvi, Borges, que estilísticament és exactament el contrari —tot i que Bolaño hi està

influït i se’n declara admirador—, es passà la vida ironitzant sobre el gènere novel·la. “Les pàgines nombroses”, deia, “en general, són promesa de tedi o de rutina”. Borges, que es reconeixia, sense pena, incapacitat per a la novel·la, s’identificava amb aquests versos de Blake: “Veure un món en un gra d’arena / i el cel en una flor silvestre. / Contindre l’infinnit en la palma de la mà / i l’eternitat en una hora”. Qui té raó, dels dos? Una simfonia de Bruckner o una gimnopèdia de Satie? El triomf

coixí”. De fet, quan et trobes en aquell moment excitant en què has acabat un llibre i et plantes davant la biblioteca per triar-ne un altre, la gràcia rau en la diversitat d’opcions quant a estil, tema i volum. A més: d’on trau, el personatge de Bolaño, que llibres com *La metamorfosi* o *Bartleby* no obrin camins cap allò que és desconegut? Ací s’equivoca, perquè la força d’aquestes històries, com la dels contes de Borges o Kipling o Txèkhov, rau, precisament, en el fet que contenen, o si més no

de la mort, de Brueghel, o una natura morta de Morandi? Un arròs caldós amb ànec o un canapè de caviar?... Però, és que l’un exclou l’altre? Precisament crec que, per contrast, es potencien. A qui li abelleix, després d’haver llegit la *Divina Comèdia*, començar a llegir, per exemple, el *Faust* de Goethe? Jo, per exemple, sempre busque el contrast o, com diu Stravinsky, “el costat fresc del

esbossen, l’infinnit en la palma de la mà. Qui té raó, doncs? Ambdós. Després de navegar per més de mil pàgines de 2666, va bé degustar alguns contes d’*El Aleph*. O a l’inrevés: després de tanta condensació narrativa, no hi ha res com deixar-se endur per una prosa fluida, lliscadissa. Allò que no pot mancar, en cap dels casos, són els camins oberts cap allò que és desconegut.

A MANERA DE TASCÓ

Piera, “donador de paraules”

Vicent Alonso

Mentre llegia el *Francesc de Borja* (Ed. 62, 2010) de Josep Piera no em treia del cap la possible comparació amb la prosa històrica d’E. Martínez Ferrando. Al principi amb dubtes, perquè conec els lligams entre tots dos escriptors i és raonable que, en conseqüència, m’hi faltara clarividència. Piera reedita en la Institució Alfons el Magnànim, en aquella esplèndida col·lecció que era la Biblioteca d’Autors Valencians (per cert, a què es dedica ara la benemèrita institució?), *Primavera inquieta*, la memorable col·lecció de contes de Martínez Ferrando. Ha d’haver-hi gent del gremi i un grapat de lectors que, com jo mateix, el recorden alçant la veu pertot arreu en favor d’un narrador que és el millor que hem donat els valencians en prosa narrativa fins a la guerra d’Espanya. Però, a mesura que m’endinsava en la lectura, la convicció s’afermava, és a dir, que els crítics de Piera en favor de la prosa de l’arxiver i contista no eren precisament borbolla retòrica; responien més aviat a afinitats que l’escriptor metamorfosava en proclama reivindicativa durant aquells vuitanta en què, orfes durant anys d’escriptors amb cara i ulls, la prosa poètica de Martínez Ferrando, fins i tot amb les deliquescències que de tant en tant el portaven a elevar-se fins als cims d’un lirisme exacerbant, ens semblava d’una dignitat notòria. Certament, la prosa de Piera té un aire de família amb la de Martínez Ferrando, però, a més, sempre que s’ha posat a literaturitzar el passat —recordem el seu Ausiàs Marc— ha fet servir recursos que un trobaria fàcilment en llibres com *La tràgica història dels reis de Mallorca*, i també en alguns dels papers més breus que l’arxiver dedicà a figures i fets de la nostra història, com ara aquella petita delícia que és “El caso de una infanta medieval que murió de añoranza por Valencia”.

Ens vindria bé que algú s’atrevera a fer una anàlisi aguda de la prosa dels escriptors valencians actuals. Martínez Ferrando, al capdavall, era “el nostre prosista” i ara, per fortuna i obstinació, tenim un grapat de bons narradors, fites d’un mapa que tothom intueix, però que caldria dibuixar amb perícia. Ací, per exemple, Torrent. Allà, Piera. I entre l’un i l’altre, potser com una síntesi d’extremes que no necessiten de ser superats, l’eixutesa programàtica d’un Baixauli o l’humor intel·ligent d’un Alapont, que esperem de nou sense el llast de la maleïda parafernàlia editorial. Podria ser-ne un bon inici, no? En el

primer, la prosa és al servei rigorós de l’acció. En el segon, la paraula no necessita cap excusa per a donar-se. I els tercers, que han tret profit dels intents de gairebé tothom per a trobar la via intermèdia, la prosa que no renuncia ni als fets que han succeït ni a la pentinada estilística, que sempre té més nervi com més natural se’ns presenta. Regiren vostès aquesta biografia del duc de Gandia i comprovaran que Piera és un veritable “donador de paraules”, que és com ell mateix qualifica el Borja. I aquesta prodigalitat, aquest altruisme en l’ús dels mots

Certament, la prosa de Piera té un aire de família amb la de Martínez Ferrando

Per això el llenguatge de Piera és el del duc: Borja és Piera i Piera és Borja

Josep Piera. / NATXO FRANCÉS

és tan espontani que elimina la distància —per a alguns canònica— entre el narrador i el personatge biografat. L’entusiasme de Piera envers el personatge arriba fins a l’extrem de compartir la visió amb la del personatge biografat. Per això el llenguatge de Piera és el del duc: Borja és Piera i Piera és Borja. Alguns hi veuran un cert anacronisme en l’expressió, i parlaran del passeig epidèrmic per circumstàncies que haurien merescut més capacitats analítiques. Fets, tanmateix, poc rellevants si som capaços de situar Piera en el territori d’aquells escriptors que estarien disposats a subordinar qualsevol exigència erudita a la passió per contar.